

Χάνονται οι ελληνικές ποικιλίες;

Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΚΑΘΟΡΙΖΕΙ ΣΕ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΘΜΟ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΤΕΛΙΚΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ. ΟΜΩΣ ΜΕΓΑΛΟ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ ΣΕ ΕΙΣΑΓΟΓΕΣ, ΚΑΘΩΣ ΥΠΑΡΧΕΙ ΜΕΓΑΛΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΟΙΚΙΛΙΩΝ

του Σωτήρη Σαλή, προέδρου Συλλόγου Φυτωριούχων Ελλάδος

Για τη σωστή εγκατάσταση μιας φυτείας, κρίσιμο ρόλο παίζει το πολλαπλασιαστικό υλικό που θα χρησιμοποιήσουμε. Ως φυτικό πολλαπλασιαστικό υλικό εννοούμε όλα τα τμήματα του φυτού που μπορούν να αξιοποιηθούν από τον καλλιεργητή, ώστε να προκύψει ή να δημιουργηθεί μια νέα φυτεία.

Ο πολλαπλασιασμός των φυτών διακρίνεται σε δύο βασικές κατηγορίες: τον εγγενή και τον αγενή πολλαπλασιασμό.

■ Ο εγγενής τρόπος αφορά τη χρήση του σπόρου. Θεωρείται μέθοδος χαμηλού κόστους, με αρκετά πλεονεκτήματα, όπως η

ευκολία στη χρήση από τους αγρότες και η μικρή δυνατότητα μετάδοσης των ασθενειών. Όμως, έχει ως μειονέκτημα την αδυναμία πιστής αναπαραγωγής των επιθυμητών χαρακτηριστικών από το μητρικό φυτό στα επόμενα. Γι' αυτό, όταν έχουμε αναπαραγωγή με σπόρο, παρατηρείται αστάθεια στις αποδόσεις των δευδρωδών καλλιεργειών.

■ Έτσι, λοιπόν, φτάνουμε στον αγενή πολλαπλασιασμό, όπου εδώ χρησιμοποιούμε διάφορα μέρη του φυτού που έχει ικανότητα ριζοβολίας. Όταν πολλαπλασιάζουμε φυτά με μοσχεύματα (ή με εμβόλια),

καταφέρνουμε να έχουμε σταθερότητα στην κληρονομικότητα των οργανισμών. Αυτό είναι πολύ σημαντικό σε παραγωγικές φυτείες όπου το ζητούμενο είναι η ομοιομορφία σε ποιότητα και απόδοση.

Λόγω της μεγάλης σημασίας του υλικού για τη γεωργική παραγωγή, οι ποιοτικές του προδιαγραφές (ποικιλιακή ταυτότητα, φυτογένομοική κατάσταση, βλαστικότητα, καθαρότητα κ.λπ.) θα πρέπει να ελέγχονται τόσο κατά τη διάρκεια της παραγωγής όσο και κατά τη διάρκεια της εμπορίας του. Οι ελάχιστες κοινοτικές προδιαγραφές που πρέπει να έχει το διακι-

νούμενο στο εμπόριο πολλαπλασιαστικό υλικό κάθε καλλιεργούμενου είδους έχουν θεσπιστεί με κοινοτική νομοθεσία, η οποία έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο με υπουργικές αποφάσεις. Έτσι, λοιπόν, το πολλαπλασιαστικό υλικό που παράγεται και εμπορεύεται από τις διάφορες επιχειρήσεις ελέγχεται κατά την παραγωγή και την εμπορία του από τις αρμόδιες περιφερειακές υπηρεσίες του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης.

Γενικά, η κοινοτική και εθνική νομοθεσία περιλαμβάνει πλήθος διατάξεων που ορίζουν τους κανόνες και τις διαδικασίες

που πρέπει να πληρούνται για τη σωστή χρήση του πολλαπλασιαστικού υλικού. Έτσι, με την τήρηση των απαραίτητων κανόνων περιορίζονται οι κίνδυνοι μετάδοσης σοβαρών ασθενειών που μπορεί να καταστρέψουν την καλλιέργεια και κυρίως διασφαλίζεται η καλή και σωστή εγκατάσταση των φυτών, καθώς και η τελική ανάπτυξη και παραγωγικότητά τους.

Τέλος, **το πολλαπλασιαστικό υλικό θα είναι υγιές και ελεγμένο από προσβολές, έντομα ή παθογόνα και η γεωργική εκμετάλλευσή θα παίρνει από τους φυτωριόχους-**

προμηθευτές βεβαίωση για την πιστότητα της κάθε ποικιλίας και βεβαίωση φυτούγειας. Το λεγόμενο δηλαδή «φυτούγειονομικό διαβατήριο». Αυτός είναι ο γενικός κανόνας της λειτουργίας και του νομικού καθεστώτος που ακολουθούν στην Ελλάδα οι φυτωριακές επιχειρήσεις και οι αρμόδιες ελεγκτικές υπηρεσίες.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΟΙΚΙΛΙΩΝ

Όμως, τι σημαίνει στην πραγματικότητα η έκδοση ή η ύπαρξη του φυτούγειοноми-

κού διαβατηρίου; Χωρίς αυτό, απαγορεύεται αυστηρά η διακίνηση οποιουδήποτε φυτικού είδους. Και σε όλο το καθεστώς που αναφέραμε λείπει το πιο σημαντικό κομμάτι, που δεν είναι άλλο από τα ερωτήματα για την απαρχή της διαδικασίας:

- Πώς θα υπάρχει πιστότητα στην ποικιλία;
- Από πού θα πάρουμε τα αρχικά εμβόλια;
- Πού θα βρεθούν καθαρά φυτά για να πάρουμε εμβόλια;
- Ποιος βεβαιώνει ότι είναι απαλλαγμένα από ασθένειες και ιούς;
- Πόσες παραλλαγές υπάρχουν ανά ποικιλία και ποιον κλώνο τελικά επιλέγουμε να δώσουμε στον καλλιεργητή;
- Τι υποκείμενα χρησιμοποιήσαμε;
- Σε ποιο τύπο εδάφους απευθύνεται το συγκεκριμένο φυτό, αφού το έδαφος αλλάζει ακόμα και σε πολύ κοντινό διάστημα;
- Πού θα βρεθούν νέες ποικιλίες που παρατείνουν την εμπορική περίοδο, αφού κάθε ποικιλία για να διακινείται πρέπει να είναι γραμμένη στον εθνικό κατάλογο ποικιλιών, ή της Ε.Ε;

Εδώ, λοιπόν, αναδεικνύεται η αναγκαιότητα ύπαρξης μητρικού υλικού. Δεν μπορούμε να μιλάμε για ανάπτυξη της δεντροκαλλιέργειας χωρίς να έχουμε δώσει λύσεις στα παραπάνω ερωτήματα.

Τι υπάρχει, όμως, στην πραγματικότητα; Παρά τις συνεχείς εκκλήσεις των οργανώσεων των φυτωριούχων, καθώς και των σχετικών επιστημονών με επιστολές, ήδη από το 2000, το ελληνικό Δημόσιο παρέλειψε προκλητικά να θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα προσαρμογής για τη δημιουργία εγχώριου γενετικού και πολλαπλασιαστικού υλικού. Αν υπήρχε μια τέτοια διαδικασία, δηλαδή η δημιουργία κατάλληλων μητρικών φυτειών από τους δενδροκομικούς σταθμούς ή τα ινστιτούτα, θα μπορούσε να καλυφθεί αυτό το τεράστιο έλλειμμα.

Τι σημαίνει μητρική φυτεία; Είναι ο τόπος όπου διατηρούνται οι ποικιλίες κάθε φυτού, τις οποίες αρμόδιοι έχουν καταγράψει, συγκεντρώσει και μελετήσει ως προς τα μορφολογικά τους χαρακτηριστικά. Εκεί οι ποικιλίες έχουν καθαριστεί από

τα διάφορα παθογόνα, και -καθαρές και απαλλαγμένες από ασθένειες- διατηρούνται σε ειδική εντομοστεγή κάλυψη σε αδρανές υλικό, χωρίς επαφή με το χώμα. Έχει ακολουθήσει ταυτοποίηση με γενετικούς κώδικες, έτσι ώστε να καθοριστούν οι διαφορές των κλώνων ανά ποικιλία. Αυτό αποτελεί το προ-βασικό υλικό.

Όλο αυτό λοιπόν το σύστημα, είναι κατανοητό ότι δεν είναι δυνατόν να αναπτύξει, να το ελέγξει ή να το διαχειριστεί κάποιος άσχετος. Ακόμα και στην περίπτωση ιδιώτη, η δραστηριότητά του πρέπει να συνοδεύεται απαραίτητα από την ύπαρξη κρατικών φορέων πιστοποίησης και ταυτοποίησης των ποικιλιών, κάτι που δεν υπάρχει στην Ελλάδα. Έτσι, δεν μπορεί έως σήμερα να διατεθεί τέτοιο υλικό στους φυτωριούχους ώστε να δημιουργηθούν μητρικές φυτείες εμβολιοληψίας. Αποτέλεσμα η μη έκδοση φυτογυγιονομικού διαβατηρίου, αφού από το 2006 εφαρμόζονται οι σχετικές κοινοτικές οδηγίες.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΑΛΙΑΡΗΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΦΥΤΩΡΙΟΥΧΩΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ

Με αμφίβλοου προέλευσης φυτά και χωρίς απόδειξη καθαρότητας, πηλτώνονται και οι εξαγωγές και η χώρα

Η ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ

Το τεράστιο έλλειμμα γενετικού και πολλαπλασιαστικού υλικού σήμερα δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αλλιώς, παρά μόνο με προμήθεια από το εξωτερικό. Αυτό έχει σημαντικό κόστος αφενός και βέβαια εξάρτησή από ένα ολιγοπωλιακό καθεστώς προμήθειας, κάτι που δημιουργεί εξάρτηση.

Η προμήθεια μητρικού υλικού από το εξωτερικό επιλέχθηκε και από το κράτος προκειμένου να επιταχύνει την εγκατάσταση μητρικού προ-βασικού και βασικού υλικού, αφού πλέον το θέμα έχει φτάσει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Όμως, από το εξωτερικό θα προμηθευτούμε τις ποικιλίες παγκόσμιας διακίνησης ή τις ποικιλίες που οι χώρες που έχουν ήδη τέτοιο σύστημα πιστοποίησης θέλουν να προωθήσουν. Τις γηγενείς, δηλαδή τις ελληνικές, ποικιλίες δεν τις έχουν.

Και ενώ υπάρχει προτίμηση των Ελλήνων παραγωγών στις ντόπιες ποικιλίες που τις ξέρουν καλά και γνωρίζουν ότι είναι εγκλιματισμένες στα διάφορα μικροκλίματα της πατρίδας μας (και οι οποίες είναι ίσως ίσες και καλύτερες από ποικιλίες

Κρίσιμη για την ανάπτυξη, αλλά και τη συγκέντρωση των ελληνικών φυτικών ποικιλιών είναι η δράση των εγχώριων ερευνητικών ιδρυμάτων

Φύτευση ελιάς στο Gansu στην Κίνα, σε μια προσπάθεια ανάπτυξης του φυτού στο τοπικό κλίμα

ες άλλων χωρών), επειδή δεν υπάρχει μητρικό υλικό να δοθεί για πολλαπλασιασμό, όπως ορίζει η νομοθεσία, στην οποία απαγορεύονται η παραγωγή και η διακίνησή τους.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ

Είναι σημαντικό τα ελληνικά ερευνητικά ιδρύματα και τα Πανεπιστήμια να προχωρήσουν άμεσα σε συγκέντρωση των ελληνικών ποικιλιών και του εγχώριου γενετικού υλικού. Εκεί θα παραχθούν το πρωταρχικό, το βασικό και το πιστοποιημένο υλικό, που τελικά θα χρησιμοποιηθεί ως μητρικό υλικό.

Θα πρέπει επίσης να υπάρξει επιτέλους αρμονική συνεργασία υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, των επιστημόνων του χώρου και των φυτωριούχων. Έτσι, θα παράγονται δενδρύλλια ελεγχόμενα και με αριθμημένα ατομικά καρτελάκια, ώστε να υπάρχει πλήρης έλεγχος σε όλα

τα στάδια. Χωρίς αυτό, σύντομα θα οδηγηθούμε στο περιθώριο. Οι φυτωριούχοι δεν θα έχουν δικαίωμα παραγωγής και οι καλλιεργητές θα πρέπει να αναζητήσουν δενδρύλλια από το εξωτερικό.

Αυτό δεν είναι υπερβολή αν σκεφτείτε τι έγινε με την περίπτωση της ποικιλίας «κορωνέικη». Συγκεκριμένα, η προσπάθεια να εκμεταλλευτούν μεγάλα φυτώρια του εξωτερικού τις ελληνικές ποικιλίες με σκοπό την προώθησή τους στην ελληνική αγορά -και όχι μόνο- κατέληξε στο εξής: η ναυαρχίδα της ελληνικής ελαιοκομίας ανήκει πλέον στους Ισπανούς με την κωδική ονομασία Ι38. Αυτό μας οδηγεί στο περιθώριο, αφού -βάσει νόμου- αυτός που θα κατοχυρώσει και θα πατεντάρει έναν κλώνο από μια ποικιλία έχει και δικαιωματικά την παραγωγή και διακίνησή του. Αυτό έγινε και στη συγκεκριμένη περίπτωση. Και, αντί να υπάρξει αντίδραση από το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης,

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΦΥΤΩΡΙΟ

Η ΕΠΙΛΟΓΗ του κατάλληλου πολλαπλασιαστικού υλικού είναι η βάση πάνω στην οποία θα στηριχθεί η πορεία της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Η επιλογή του πρέπει να γίνει σε συνδυασμό με την προσαρμοστικότητα των φυτών στις τοπικές εδαφοκλιματικές συνθήκες, καθώς και με προσοχή στη σχετική τους αντοχή σε οικονομικά σημαντικούς και δυσχερώς αντιμετωπίσιμους εχθρούς ή ασθένειες. Ακόμη, όταν απευθυνόμαστε σε ένα φυτώριο για να προμηθευτούμε το υλικό μας, πρέπει να λάβουμε υπόψη τα εξής:

- 1) Αν η επιχείρηση έχει άδεια λειτουργίας
- 2) Ποια είναι η φυτοϋγειονομική κατάσταση του πολλαπλασιαστικού υλικού
- 3) Ποια είναι η αξιοπιστία του φυτωρίου
- 4) Ποια είναι η ταχύτητα εξυπηρέτησης
- 5) Ποιο το κόστος των δενδρυλλίων
- 6) Ποια η παρουσία του φυτωρίου σε βάθος χρόνου.

το ίδιο το υπουργείο επιτρέπει την εισαγωγή 420.000 ελαιόδεντρων για πιλοτικό πρόγραμμα υπέρπικνης φύτευσης στην Ελλάδα. Δηλαδή όχι μόνο δεν αντιδρούν, αλλά νομιμοποιούν έτσι την ύπαρξη της κλεμμένης ποικιλίας. Ποιος ξέρει τι θα γίνει με τις άλλες ποικιλίες;

Αν λοιπόν η κάθε ποικιλία ήταν κατοχυρωμένη, όπως και όλοι οι κλώνοι της, αυτό δεν θα συνέβαινε.

Αυτά τα τελικά που θα την πληρώσει θα είναι ο παραγωγός, ο οποίος, αναζητώντας νέες ποικιλίες ώστε να παραταθεί η εμπορική περίοδος, γίνεται έρμαιο οποιουδήποτε του πιασάρει νέο υλικό. Και βέβαια, με αμφίβουλο προέλευσης φυτά και χωρίς απόδειξη καθαρότητας, πλήττονται και οι εξαγωγές και η χώρα, που, ενώ έχει όλα τα προσόντα να πάει μπροστά, χάνει την αξιοπιστία της, προσθέτοντας ένα ακόμη εμπόδιο σε αυτό που όλοι προσδοκούν. Την ανάπτυξη. ■■■